

Культура 10

10-03-2026

Тиждень #4

*Лекція #15:
Скульптура (Різьба)
(початок - закінчення)*

Завдання (з книжки *Українська Культура I*):

Прочитати:

*Лекція #16:
Скульптура часів ренесансу, бароко, рококо і класицизму
ст. 216-219
(старий підручник ст. 209-212)*

Виконати:

«Вправа-аналіз» на ст. 219 в книжці (старий підручник ст. 212)

.

СКУЛЬПТУРА ЧАСІВ РЕНЕСАНСУ, БАРОКО, РОКОКО І КЛАСИЦИЗМУ

РЕНЕСАНС

Ренесанс спонукав жвавий розвиток скульптури в Україні. Стало модно прикрашати будівлі розкішною різьбленою орнаментикою. Об'єктами особливої уваги були рами вікон і дверей. Такою багатого декоративною скульптурою відзначаються відомі будівлі з доби ренесансу у Львові — Чорна кам'яниця, дім Корнякта, Каплиця Боїмів, Успенська церква тощо.

Значну популярність набуло у тому часі спорудження надмогильних пам'ятників — **надгробків** у формі різьблених постатей, часто в лицарській одежі, що спочивають на саркофагах. Подібні вони до італійських надгробників, що у свою чергу брали взір із давньогрецьких і римських надмогильних пам'ятників. Однією з найкращих зразків того роду скульптури є надгробник князя Острозького у Києво-Печерській Лаврі.

БАРОКО

У добі бароко декоративна різьба досягла вершини свого розвитку. Стало прийнятим розкішно прикрашати всякі об'єкти різьбою — церкви, дома, надгробники, церковні іконостаси. Засобами ліпленої скульптури покривалися стіни будівель зовні і всередині, а також стелі кімнат.

Високого мистецького рівня досягає тоді різьба дерев'яних іконостасів. У добі бароко вони стають високі на кілька рядів (поверхів) і набувають складного характеру. Їх прикрашають пишним орнаментом, щедро позолочують і фарбують різними кольорами, щоб були «поліхромовані». Орнаменти на іконостасах мають український характер і взяті з української флори: виноградні лози, соняшники, гвоздики, жоржини і т. д. У дусі доби бароко панує велика різноманітність в орнаменталі.

До найкращих іконостасів доби бароко належали іконостаси в соборах Києва. На жаль, майже всі ті іконостаси були знищені більшовиками у 1920-их і 1930-их роках.

Різьблена стіна з вікнами у Чорній кам'яниці у Львові

Йоган-Георг Пінзель. Статуя св. Юра на Святоюрському соборі в Львові

Іван Мартос. Пам'ятник дюку Арману де Рішельє в Одесі.

РОКОКО

У 1700-х рр. поширюється звичай прикрашати статуями церкви, ратуші, палати. Статуї доби рококо повні руху, пориву, емоційності й темпераменту. Добрим зразком цього є статуя св. Юрія-Змієборця, роботи

галицького скульптора Йогана Георга Пінзеля, що височить над входом Святоюрського собору в Львові.

КЛАСИЦИЗМ

У добі класицизму зникає багата й бурхлива барокова декоративність і на її місце приходить ідеал гармонії і спокою. Різьбарі творять статуї за зразком скульптур давніх греків і римлян (статуї богів, міфологічних героїв і т. д.).

У цьому часі з'являється значна кількість талановитих українських скульпторів, вишколених в мистецьких академіях. Однак більшість з них змушена була працювати в Петербурзі, столиці російської імперії. Це був час повної ліквідації гетьманської держави й української культури та використання українських сил для розбудови російської імперії. До сьогодні в багатьох книжках не згадується про українське походження тих мистців.

Найславніший із цих скульпторів був Іван Мартос, який походив з козацького роду. Він став ректором Петербурзької Академії Мистецтв і здобув славу найвизначнішого скульптора в усій російській імперії. Саме Мартос пробудив зацікавлення в імперії класицистичною скульптурою.

Пояснення слів

виноградна лоза — grapevine
ліплена скульптура — plastering
надгробок — tomb monument
позолочений — coated with gold

Вправа: Заповніть таблицю. 8

Мистецький стиль	визначні твори різьби
РЕНЕСАНС	
БАРОКО	
РОКОКО	
КЛАСИЦИЗМ	

2

2

2

2

Вправа-аналіз: Розгляньте зображення надгробка князя Костянтина Острозького, що недавно був відновлений у Києво-Печерській Лаврі. Дайте відповіді на запитання. 7

1. Що таке надгробок (надгробний пам'ятник)? 1
2. Що знаєте про рід Острозьких? 2
3. У якій позі зображений князь Острозький? Поясніть, чому він зображений у такій позі? 2
4. Поясніть символіку фігур та орнаментів, що творять раму цього надгробка та одяг князя Острозького. 2

Іконостас, Успенський храм Києво-Печерської Лаври.

Царські врата. Церква Святої Трійці (Жовква).